

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 458 sahifa,
2-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatievna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниятбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitara Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri	192
Qodirova Zebuniso Malikovna	
Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization	197
Babayeva Lola Ibragimovna	
Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	202
M. X. To'xtamishева	
Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	207
Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi	
Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish	211
Adashova Guljaxon Muxammadjonovna	
STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari	215
G. B. Maxmudova	
Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	219
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish	223
Jumanazarova G. U.	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari	227
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	230
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari	233
Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi	
Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish	238
Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi	
Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды	242
Скрыльников Юрий Степанович	
Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов.....	246
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar	250
U. A. Jumanazarov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari moslashuvining psixologik yondashuvi	254
G. R. Ibragimova, Abdulkarimova Dilfuza	
Tarixiy obidalar asosida tasviriy san'at talabalari ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	258
Qurvanboyeva Diyora Muzaffar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda sotsial intellekt va shaxslilik kamolotning o'zaro bog'liqligi	262
Avlayev Orif Umirovich	
AR texnologiyasi asosida kompyuter arxitekturasini o'qitishni takomillashtirishning pedagogik asoslari....	267
Saidkarimxonova Dilnozaxon Saidazizxon qizi	
Sun'iy intellektning ixtisoslashgan ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatini oshirishdagi o'rni	273
Ubbiyev Alisher Tairovich	
Inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyat	277
Sattorova Mohira Aminqulovna	
Tasviriy faoliyat jarayonida maktabgacha tayyorlov guruh bolalarida emotsional intellektni shakllantirish .	281
Namzabayeva Lola Zakirovna, Malikova Umida Nurliboy qizi	
Sport maktablarida 12–14 yoshli gandbolchilarda to'pni ilish va uzatish texnikasini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish	285
Ismatullayeva Fotima Rustam qizi	

Методология изучения этнопсихологических аспектов понимания долга перед родителями: цели, задачи и гипотезы исследования	289
Эргашев П. С., Азимова Х. А.	
Uzluksiz ta'lim tizimida metakompetensiyalarni rivojlantirish strategiyalari va ularning tasnifi	292
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Fundirlash konsepsiyasi – kelajak pedagoglarining asosiy poydevori	296
G'oyimov Umar Eshmurodovich	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan metodik ta'minotning hozirgi holati: tahliliy o'rganish	301
Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna	
Pedagogik metod: intellekt xaritalar yordamida lazerlarning amaliyotda qo'llanilish sohalarini vizuallashtirish	307
Olimjonova Nigina Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarida rivojlanish markazlarini tashkil etish	312
G. R. Ibragimova, Normamatova Rayhona Alisher qizi	
Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni	317
Qodirova Sevara Shuxratovna	
Shaxs psixikasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	325
Boboyeva Maxsuda Ataxonovna, Rajapboyeva Ozoda Shuxrat qizi, Karimova Malohat O'rinboy qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning sifat samaradorligi	329
Hasanova Dilnora Rustam qizi, Ehnazarov Jo'raqul	
Integratsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirishning metodik tizimi	333
Boynazarova Munajat	
O'yin faoliyati orqali kasbga yo'naltirish mexanizmlari	337
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
Модель методического сопровождения педагогов доо в развитии математической грамотности и логического мышления старших дошкольников на основе игровых технологий	340
Гаухар Джанпеисова	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari	347
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Формирование коммуникативной компетенции студентов на занятиях узбекского и иностранных языков: интегративный подход	351
Турланова Сауле Дадажановна	
Ta'lim jarayonida digital storytelling metodidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy yozuv kompetensiyasini shakllantirish	357
Maxsetova Zuxra Torebayevna	
Futbol mashg'ulotlarida kreativ yondashuvlarni qo'llash amaliyoti	361
Karimov Odiljon Baxadirovich	
Oliy ta'limda talabalarining kreativligini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari (amaliy matematika yo'nalishi misolida)	364
Samatova Munira Dilshod qizi	
Подготовка к школе как условие развития коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи	368
Ахмедова З. М., Абдурахмонова М. А.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga talaba motivatsiyaviy-qadriyatli munosabatlari tizimi shakllanganligi darajalari va ularning sifatiiy tavsifi	373
Ergasheva Matluba Burxonovna	
Ritmik va ijodiy gimnastika mashqlari orqali bolalarda estetik didni shakllantirish metodlari	378
Kamchiyev Salimberdi Xudayberdiyevich	

Interaktiv ta'lim platformalari asosida informatika va axborot texnologiyalari faniga oid kompetensiyalarni rivojlantirish samaradorligi.....	382
Karimov Feruz Raimovich	
Koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy usullar	386
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining media savodxonligini oshirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	389
Masharibova Lobar Rayimberganovna	
Duduqlanuvchi bolalarda verbal muloqot ko'nikmalarini o'yin texnologiyalari asosida rivojlantirish.....	393
Mirtoeyeva Shohruza Ibjohimjon qizi	
Maktab voleybol sport to'garaklari mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish	396
Ortug'mat Jumanov, Zarina Abdusattarova	
Talabalar mustaqil ta'limini samarali tashkil etish omillari va mexanizmlari.....	400
Raxmatova Nargiza Dolibayevna	
Bola nutqining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi salbiy va ijobiy muhit omillari. XXI asr taraqqiyotida nutq faoliyatining shakllanishi.....	403
Ro'ziyeva Nozimaxon Oybek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ijodkorligini ijtimoiy-pedagogik faoliyatda rivojlantirish texnologiyasi.....	406
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Butayeva Gavhar Xudoyorovna	
Fan va tabiatni tanishtirish orqali maktabgacha katta yoshdagi bolalarni rivojlantirish usullari	410
Sh. T. Musulmonova	
15-17 yoshgacha bo'lgan kurashchilarni yillik yuklamalarini taqsimlash	413
Qirgiboyev Shaxbozbek Aslidin o'gli, Xamidjonov Muhammadbobir Ulug'bek o'gli	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	416
Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	419
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni shaxsiy rivojlantirish.....	422
Turdiyeva Raxima Kurbanovna	
Matnli topshiriqlar vositasida ona tili darslarida o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish	426
Yulbarsov Ochilbek Obidjon o'g'li, Isayeva Gulnur Shakirjanovna	
Методы исследования сенсомоторных эффектов и внимания у детей дошкольного возраста.....	432
Г. С. Алиходжаева	
Роль театрализованной деятельности в формировании представлений о родине у дошкольников ..	436
Г. С. Алиходжаева, У. О. Мамадалиева	
Логическое мышление детей 5–7 лет в вариативном дошкольном образовании: нормативные основания и концептуальная модель	440
Г. Э. Джанпеисова, В. В. Горбунова, Э. З. Убайдуллаева	
O'qitishning maqsad va vazifalarini talabalarning bo'lajak pedagogik faoliyatini modellashtirish sifatida ...	444
Murodova Umida Dilmurodovna	
Развитие прагматической компетенции аудирования с помощью инновационных технологий в обучении немецкому языку	449
Саидова Махсудахон Аббасовна	
Развитие профессиональной подготовки будущих воспитателей в системе высшего педагогического образования.....	452
Собирова Пошшаой Эркин кизи	
Современные педагогические концепции и структурные элементы игровых технологий.....	455
Хафизова Машхура Аминовна	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINING BAHOLASH MALAKASINI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI VA IMKONIYATLARI

Majidova Hilola Eshquvat qizi

Boshlang'ich ta'limda matematika va ona tili kafedrası o'qituvchisi
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Termiz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda pedagogik baholashning nazariy asoslari, zamonaviy baholash yondashuvlari hamda mezonli va formatif baholash usullarining bo'lajak o'qituvchilar kasbiy kompetentligini shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, oliy ta'lim jarayonida baholash malakasini rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan omillar, jumladan, amaliy mashg'ulotlarning yetarli emasligi, baholash vositalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarining sustligi hamda metodik tayyorgarlik darajasining yetarli emasligi ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalariga asosanib, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida baholash malakasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik imkoniyatlar hamda metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: bo'lajak o'qituvchi, boshlang'ich ta'lim, baholash malakasi, pedagogik kompetentlik, formatif baholash, summativ baholash, mezonli baholash, kasbiy tayyorgarlik.

Abstract: This article analyzes the problems and opportunities for developing the assessment competence of future primary school teachers. The study highlights the theoretical foundations of pedagogical assessment, modern assessment approaches, and the importance of criterion-based and formative assessment in the formation of professional competence among future teachers. It also examines the factors that hinder the development of assessment skills in higher education, including the insufficient number of practical training sessions, limited ability to effectively use assessment tools, and an inadequate level of methodological preparation. Based on the research results, pedagogical opportunities and methodological recommendations aimed at improving the assessment competence of future primary school teachers have been developed.

Key words: future teacher, primary education, assessment competence, pedagogical competence, formative assessment, summative assessment, criterion-based assessment, professional training.

Аннотация: В данной статье анализируются проблемы и возможности развития оценочной компетентности будущих учителей начальных классов. В исследовании раскрываются теоретические основы педагогического оценивания, современные подходы к оценке, а также значение критериального и формативного оценивания в формировании профессиональной компетентности будущих педагогов. Кроме того, рассматриваются факторы, препятствующие развитию оценочных умений в системе высшего образования, в частности недостаточность практических занятий, недостаточный уровень владения инструментами оценивания и ограниченный уровень методической подготовки. На основе результатов исследования разработаны педагогические возможности и методические рекомендации, направленные на совершенствование оценочной компетентности будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: будущий учитель, начальное образование, оценочная компетентность, педагогическая компетентность, формативное оценивание, суммативное оценивание, критериальное оценивание, профессиональная подготовка.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uning sifati va samaradorligini oshirish masalasi global miqyosda dolzarb vazifalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxsning intellektual, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishida poydevor vazifasini bajarishi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bois mazkur bosqichda faoliyat yuritadigan pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi, metodik mahorati va baholash kompetentligini shakllantirish masalasi zamonaviy pedagogika oldidagi muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy faoliyatida baholash jarayoni alohida o'rin tutadi. Chunki baholash nafaqat o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlash vositasi, balki ta'lim jarayonini boshqarish, tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash hamda keyingi pedagogik faoliyatni rejalashtirishning muhim mexanizmi hamdir. Baholash orqali o'qituvchi o'quvchining bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlaydi, individual rivojlanish dinamikasini kuzatadi hamda ta'lim mazmunini o'quvchilar ehtiyojlariga moslashtirish imkoniga ega bo'ladi. Shuning uchun bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida baholash malakasini shakllantirish va rivojlantirish oliy pedagogik ta'limning ustuvor vazifalaridan biri sanaladi.

Zamonaviy ta'lim paradigmalarida baholashga bo'lgan yondashuv tubdan o'zgarib bormoqda. An'anaviy nazoratga asoslangan baholash modeli o'rnini o'quvchi rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi, refleksiv, mezonli va formatif baholash yondashuvlari egallamoqda. Bu esa bo'lajak o'qituvchilardan faqat baho qo'yish ko'nikmasini emas, balki baholash mezonlarini ishlab chiqish, diagnostik tahlil o'tkazish, teskari aloqa berish, o'quv natijalarini monitoring qilish hamda individual yondashuv asosida pedagogik qarorlar qabul qilish kabi murakkab kasbiy malakalarni talab etadi. Demak, baholash malakasi zamonaviy o'qituvchining ajralmas kasbiy kompetensiyasi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shu bilan birga, pedagog kadrlar tayyorlash amaliyotida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish bilan bog'liq qator muammolar ham mavjud. Jumladan, oliy ta'lim jarayonida nazariy bilimlarning amaliy faoliyat bilan yetarli darajada integratsiyalashmaganligi, baholash vositalari va texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha metodik tayyorgarlikning sustligi, formatif va mezonli baholash usullarini qo'llash tajribasining kamligi, shuningdek, pedagogik amaliyot jarayonida baholash faoliyatiga yo'naltirilgan topshiriqlarning yetarli emasligi mazkur muammoning dolzarbligini yanada oshirmoqda. Natijada bo'lajak o'qituvchi nazariy jihatdan baholashning mohiyatini tushunsa-da, uni real o'quv jarayonida samarali qo'llashda qiyinchilikka duch kelishi mumkin.

Ayni paytda ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning joriy etilishi, raqamli ta'lim texnologiyalarining kengayishi, ta'lim sifatini monitoring qilishning zamonaviy mexanizmlarining rivojlanishi hamda xalqaro baholash dasturlarining ta'siri bo'lajak o'qituvchilarning baholash malakasini rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Bu imkoniyatlar pedagogik ta'lim mazmunini yangilash, amaliy mashg'ulotlarni kuchaytirish, innovatsion baholash metodlarini o'quv jarayoniga tatbiq etish hamda bo'lajak o'qituvchilarda refleksiv baholash madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlarini ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilish, samarali metod va vositalarni aniqlash hamda ularni amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada aynan ushbu masalalar yoritilib, bo'lajak pedagoglarning baholash faoliyatini takomillashtirishga xizmat qiluvchi yondashuvlar tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish masalasi pedagogika, didaktika, ta'lim menejmenti hamda o'qituvchi kasbiy kompetentligini shakllantirish nazariyasi bilan uzviy bog'liq bo'lgan kompleks muammodir. Mazkur mavzuga oid ilmiy manbalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, baholashga doir qarashlar tarixan nazorat va hisobga olish vositasi sifatida shakllangan bo'lsa-da, zamonaviy ta'lim paradigmasida u o'quvchi rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi, ta'lim sifatini oshiruvchi hamda o'qituvchi faoliyatini takomillashtiruvchi muhim pedagogik mexanizm sifatida talqin etilmoqda.

Mahalliy pedagogik adabiyotlarda baholash masalasi, avvalo, ta'lim sifati, o'quv natijalarini aniqlash hamda pedagogik nazoratning samarali shakllarini ishlab chiqish bilan bog'liq holda yoritilgan. O'zbekistonlik pedagog va metodist olimlarning ilmiy ishlarida baholashning o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlashdagi o'рни, uning adolatli, shaffof va mezonli tashkil etilishi ta'lim samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida e'tirof etiladi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'limda baholash jarayoni yosh xususiyatlari, psixologik nozikliklar, motivatsion omillar hamda individual yondashuv bilan chambarchas bog'liq ekani ko'plab tadqiqotlarda ta'kidlanadi. Shu jihatdan boshlang'ich sinf o'qituvchisining baholash faoliyati oddiy nazoratdan ko'ra kengroq mazmunga ega bo'lib, u diagnostika, rag'batlantirish, korreksiya va rivojlantirish funksiyalarini bajaradi.

Boshlang'ich ta'lim metodikasiga oid adabiyotlarda o'quvchilarni baholashning an'anaviy va zamonaviy shakllari qiyosiy tahlil qilingan. Ayrim tadqiqotlarda an'anaviy baholash asosan natijani qayd etishga yo'naltirilgani, zamonaviy yondashuvlarda esa o'quvchining ta'lim jarayonidagi faolligi, fikrlash dinamikasi, mustaqil ishlash qobiliyati hamda refleksiv faoliyati ham e'tiborga olinishi zarurligi ko'rsatib o'tiladi. Bu esa bo'lajak o'qituvchilarda faqat baho qo'yish emas, balki o'quv faoliyatini tahlil qilish, o'quvchining xatolarini aniqlash, teskari aloqa berish hamda rivojlantiruvchi baholashni tashkil etish ko'nikmalarini shakllantirish zarurligini asoslaydi.

Pedagogik kompetentlikka bag'ishlangan tadqiqotlarda baholash malakasi o'qituvchining kasbiy tayyorgarligining ajralmas tarkibiy qismi sifatida talqin etiladi. Xususan, kasbiy kompetensiya nazariyasida pedagogning faqat predmet mazmunini bilishi yetarli emasligi, balki ta'lim natijalarini aniqlash, mezonlarni ishlab chiqish,

baholash vositalarini tanlash hamda natijalarni tahlil qilishga doir amaliy tayyorgarlikka ega bo'lishi ham muhimligi qayd etiladi. Mazkur yondashuv bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida baholash malakasini alohida yo'nalish sifatida shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

Xorijiy ilmiy manbalarda baholash kompetensiyasi ko'proq "assessment literacy" tushunchasi orqali yoritiladi. Ushbu tushuncha o'qituvchining baholash maqsadini anglash, turli baholash usullarini qo'llash, natijalarni talqin qilish hamda ularni ta'limni takomillashtirish yo'lida qo'llay olish qobiliyatini ifodalaydi. Xalqaro tadqiqotlarda formatif baholash, summativ baholash, autentik baholash, mezonli baholash hamda portfolioga asoslangan baholash kabi usullarning o'qituvchi kasbiy mahoratini oshirishdagi roli keng yoritilgan. Ayniqsa, Black va Wiliam, Brookhart, Stiggins, Popham kabi olimlarning ishlari baholashning faqat natijani o'lchash vositasi emas, balki o'quv jarayonini takomillashtirish instrumenti ekanini ilmiy asoslab beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirishga doir muammolar va imkoniyatlarni aniqlash maqsadida bir qator ilmiy-tadqiqot usullaridan foydalanildi. Avvalo, pedagogika, didaktika va ta'limni baholash nazariyasiga oid ilmiy adabiyotlar, edagogic-huquqiy hujjatlar hamda metodik manbalar tahlil qilindi. Empirik ma'lumotlarni olish uchun pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning baholashga oid tayyorgarlik darajasini aniqlashga qaratilgan so'rovnoma, suhbat va kuzatish usullari qo'llanildi. Shuningdek, talabalarning amaliy mashg'ulotlar jarayonidagi faoliyati hamda edagogic amaliyot davomida baholashga oid topshiriqlarni bajarish natijalari o'rganildi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy-tahliliy usul, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari asosida tahlil qilindi. Natijalarni qayta ishlash jarayonida baholash malakasining shakllanish darajasi, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish imkoniyatlari aniqlanib, ilmiy xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish bilan bog'liq nazariy qarashlar, pedagogik yondashuvlar hamda amaliy tayyorgarlik jarayonlari tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy ta'lim tizimida baholash o'qituvchining oddiy nazorat faoliyati emas, balki ta'lim jarayonini boshqarish, o'quvchining rivojlanish dinamikasini aniqlash hamda pedagogik qarorlar qabul qilishga xizmat qiluvchi muhim kasbiy kompetensiya sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida baholash malakasini shakllantirish masalasi alohida e'tibor talab etadi.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda baholashga oid nazariy bilimlar muayyan darajada shakllangan bo'lsa-da, ularni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalari yetarli darajada rivojlanmagan. Xususan, talabalarning aksariyati baholashning umumiy turlari – joriy, oraliq va yakuniy nazorat haqida ma'lumotga ega bo'lsalar-da, mezonli baholash, formatif baholash, diagnostik baholash, refleksiv baholash hamda individual yondashuv asosida natijalarni tahlil qilish jarayonida qiyinchiliklarga duch keladilar. Bu holat baholash malakasini rivojlantirishda nazariya va amaliyot o'rtasida uzilish mavjudligini ko'rsatadi.

Tahlil davomida baholash malakasini rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi bir qator omillar ham aniqlandi. Birinchidan, o'quv jarayonida baholash metodikasiga doir maxsus amaliy mashg'ulotlar ulushi yetarli emasligi kuzatiladi. Ko'pincha baholash masalasi pedagogika yoki metodika fanlari tarkibida umumiy tarzda yoritiladi, biroq baholash vositalarini ishlab chiqish, rubrikalar tuzish, mezon belgilash, teskari aloqa berish hamda natijalarni interpretatsiya qilish bo'yicha tizimli mashqlar yetishmaydi. Ikkinchidan, bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik amaliyot davrida baholash faoliyatiga faol jalb etilish darajasi past bo'lib, ular ko'proq dars o'tish jarayoniga e'tibor qaratadilar, baholash esa ikkilamchi vazifa sifatida qabul qilinadi. Uchinchidan, baholashning zamonaviy raqamli vositalari va interfaol texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha metodik tayyorgarlik sustligi ham mazkur muammoni kuchaytiradi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, baholash malakasini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish yuqori samaradorlikka ega. Xususan, keys-stadi, mikroo'qitish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, rolli o'yinlar, amaliy seminarlar va refleksiv topshiriqlar bo'lajak o'qituvchilarning baholashga doir kasbiy tafakkurini rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Masalan, dars jarayoniga oid real yoki modellashtirilgan vaziyatlar asosida o'quvchilar faoliyatini baholash mezonlarini ishlab chiqish, xatolarni tahlil qilish hamda teskari aloqa berish bo'yicha topshiriqlar talabalarning nazariy bilimlarini amaliy malakaga aylantirishga yordam beradi.

Tadqiqot natijalari bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish masalasi bugungi pedagogik ta'lim tizimida alohida strategik ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Zero, zamonaviy ta'lim sharoitida baholash faqat o'quvchi bilimini tekshirish vositasi emas, balki uning rivojlanish dinamikasini aniqlash, o'qitish jarayonini boshqarish hamda ta'lim sifatini takomillashtirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik instrument hisoblanadi. Shu bois bo'lajak o'qituvchilarning baholashga oid tayyorgarligini kuchaytirish, ularni nazariy va amaliy jihatdan yetuk mutaxassis sifatida shakllantirish zarurati yanada ortmoqda.

Muhokama natijasida shu narsa ayon bo'ldiki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasi ko'pincha umumiy pedagogik tayyorgarlik tarkibida qaraladi, ammo u mustaqil kasbiy kompetensiya sifatida yetarli darajada shakllantirilmaydi. Bu esa oliy pedagogik ta'limda baholash metodikasiga doir mashg'ulotlarning mazmuni va hajmini qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi. Chunki boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi uchun baholash jarayoni ayniqsa murakkab bo'lib, u yosh o'quvchilarning psixologik holati, motivatsiyasi, individual rivojlanish sur'ati hamda bilish ehtiyojlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi lozim. Shunday ekan, baholash malakasi bo'lajak pedagogning faqat metodik bilimlari bilan emas, balki pedagogik sezgirligi, refleksiv tafakkuri hamda kommunikativ mahorati bilan ham uzviy bog'liqdir.

Tadqiqotda aniqlangan muammolardan biri – nazariy bilimlarning amaliyotga yetarlicha tatbiq etilmayotganidir. Bu holat ko'plab pedagogik yo'nalishlarda kuzatiladigan umumiy muammolardan biri bo'lsa-da, aynan baholash sohasida uning salbiy ta'siri yanada yaqqol seziladi. Sababi, baholash jarayoni aniq vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishni, turli usullarni mos ravishda qo'llashni hamda o'quvchi faoliyatini xolis talqin qilishni talab etadi. Demak, bo'lajak o'qituvchilarning baholash malakasini rivojlantirishda faqat ma'ruza va nazariy tushuntirishlar bilan cheklanib qolish yetarli emas; ularni amaliy topshiriqlar, dars kuzatuvlari, mikroo'qitish, baholash vaziyatlarini modelashtirish hamda refleksiv tahlil asosida tayyorlash maqsadga muvofiqdir.

Tadqiqot natijalari mezonli baholashni o'rgatish ham dolzarb vazifa ekanini ko'rsatdi. Chunki mezonli baholash shaffoflik, adolatlilik hamda ob'ektivlikni ta'minlaydi. Boshlang'ich ta'limda bu ayniqsa muhim, negaki kichik yoshdagi o'quvchilar baholash natijasini ko'proq hissiy qabul qiladilar. Agar baholash mezonlari sodda, tushunarli hamda oldindan aniq belgilangan bo'lsa, bu nafaqat o'quvchi uchun qulaylik yaratadi, balki o'qituvchining o'z faoliyatini ham tizimli tashkil etishiga yordam beradi. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga rubrikalar tuzish, kompetensiyaga asoslangan topshiriqlarni baholash hamda natijalarni mezonlar asosida tahlil qilishni o'rgatish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Chunki baholash jarayoni nafaqat o'quvchilar bilimini aniqlash vositasi, balki ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini boshqarish, o'quvchilarning individual rivojlanishini kuzatish hamda pedagogik faoliyatni takomillashtirishning samarali mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois bo'lajak o'qituvchilarda baholashga oid nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikma va malakalarni ham tizimli ravishda shakllantirish zarur.

Tahlillar asosida aniqlandiki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirishda bir qator muammolar mavjud. Jumladan, baholash metodikasiga oid nazariy bilimlarning amaliy faoliyat bilan yetarlicha integratsiyalashmaganligi, formatif va mezonli baholash usullaridan foydalanish tajribasi-ning kamligi, baholash vositalarini ishlab chiqish bo'yicha metodik tayyorgarlikning sustligi hamda pedagogik amaliyot jarayonida baholash faoliyatiga yetarli e'tibor qaratilmasligi ushbu muammoning asosiy omillari sifatida namoyon bo'ldi. Bu esa bo'lajak pedagoglarni tayyorlash tizimida mazkur yo'nalishga yanada chuqurroq yondashishni talab etadi.

Umuman olganda, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish pedagogik ta'lim sifatini oshirish, kasbiy kompetentlikni takomillashtirish hamda boshlang'ich ta'lim samaradorligini ta'minlashning muhim shartlaridan biridir. Mazkur yo'nalishda ilmiy-metodik ishlarni davom ettirish, baholashga oid innovatsion model va texnologiyalarni ishlab chiqish hamda amaliyotga keng joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi. Ta'lim to'g'risidagi Qonun. O'RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Davlat ta'lim standartlari va davlat ta'lim talablari to'g'risidagi qaror. 157-son, 2024-yil 27-mart.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Pedagogik ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi qaror.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, shuningdek tizimni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi farmon. PF-152-son, 2024-yil 30-sentabr.
5. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74. <https://doi.org/10.1080/0969595980050102>
6. Brookhart, S. M. (2013). How to create and use rubrics for formative assessment and grading. ASCD.
7. Brookhart, S. M. (2017). How to give effective feedback to your students (2nd ed.). ASCD.
8. Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>
9. Heritage, M. (2010). Formative assessment: Making it happen in the classroom. Corwin.
10. Xu, Y., & Brown, G. T. L. (2016). Teacher assessment literacy in practice: A reconceptualization. *Teaching and Teacher Education*, 58, 149–162. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.05.010>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.